

**126η Συνάντηση
Μετα-Ψυχολογίας
Βασίλειος Μαούτσος**

17/5/11

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

Ελληνικό Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης

‘The Disposition to Obsessional Neurosis: A Contribution to the Problem of Choice of Neurosis’,

Τόμος XII, (1913)

Εδώ για άλλη μία φορά έχουμε ένα κείμενο του Φρόιντ το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί ως «δύσκολο». Όμως η δυσκολία του δεν είναι πραγματική. Ο αναγνώστης θα το βρει εξαιρετικά εύκολο στην ανάγνωσή του αν αναγνωρίσει ότι ο Φρόιντ αναφέρεται σε ενήλικους ασθενείς και όχι σε παιδιά. Άλλωστε η κλινική περίπτωση στην οποία βασίζεται το κείμενο αφορά μία παντρεμένη γυναίκα χωρίς παιδιά η οποία περιέπεσε σε κατάσταση Ψυχαναγκαστικής Νεύρωσης εκ παλινδρόμησης, δηλαδή, σε πρωκτικό σαδισμό και αυτό-ηδονισμό όταν ο σύζυγός της δεν μπορούσε να την καταστήσει έγκυο ενώ εκείνη δεν επέτρεπε στον εαυτό της να του θυμώσει. Οι αναπτυξιακές αναφορές του Φρόιντ συνάγονται μόνον εκ των συμφραζομένων της νεύρωσης της ασθενούς του ως της μόνης ‘βιολογικά’ προκαθορισμένης υπαρκτής αντιστοιχίας με τα συμπτώματά της παρά ως υποθετικός λόγος. Υπ’ αυτή την έννοια δεν τίθενται καν υπό αμφισβήτηση διότι η βιολογικότητα ποτέ δεν αμφισβητείται από το οιοδήποτε υγιές ψυχικά άτομο, πράγμα στο οποίο ο Φρόιντ και η ψυχανάλυση δικαίως στηρίζεται σ’ αυτό.

Με δεδομένα αφ’ ενός την απέραντη δύναμη της εξέλιξης του απωθημένου ‘σεξουαλικού ενστίκτου’ αφετέρου την περιορισμένη δύναμη της εξέλιξης του ‘εγώ’ ο Φρόιντ αναγνωρίζει στο παρόν κείμενο - για πρώτη φορά με τόσο ξεκάθαρο τρόπο - την διαβάθμιση της απομάκρυνσης του ενός από το άλλο. Ο ενήλιξ βιώνει τα αρχικά στάδια (‘παραφρένιες’) του ενστίκτου πολύ πιο ξένα προς αυτόν (το εγώ του) απ’ ότι τα μετέπειτα (‘υστερία, ψυχαναγκασμός’) που είναι πλησιέστερα στο εγώ του. Συνεπώς, πηγαίνοντας προς τα πίσω αυτό που συναντά πρώτα είναι οι νευρωτικές ‘καθελώσεις’ οι οποίες είναι προτιμότερες των ‘προγενετικών’ - ένας όρος που θα προς το παρόν μπορεί να γίνει δεκτός ως έχει. Στη περίπτωση της συγκεκριμένης κλινικής περίπτωσης ‘η επιλογή της νεύρωσης’ ως μιας κατάστασης ‘σαδιστικής και αυτό-ερωτικής’ απορρέει αναπόφευκτα από τη συγκυρία δύο παραγόντων: το σεξουαλικό ένστικτο αναζητά την άνευ όρων ικανοποίησή του έστω και με όρους επιθετικότητας ενώ το εγώ αναζητά την άνευ όρων συμμόρφωση του ενστίκτου έστω και μερικώς. Συνεπώς, με δεδομένη τη δύναμη του σεξουαλικού ενστίκτου η ικανοποίησή του θα έρθει σίγουρα αν και ως αποτέλεσμα της επιλογής ενός ‘αντικειμένου’ που στην απουσία ενός εξωτερικού θα είναι το ίδιο το αυτό-ικανοποιούμενο υποκείμενο της αυνανιστικής, ‘αυτό-ερωτικής’ νηπιακότητας. Η μορφή δε την οποία θα λάβει η ικανοποίηση του εγώ θα είναι μια δικαιοδοσία πλησιέστερη στην τιμωρία του εαυτού που στερείται αντικειμένου, δηλαδή, στην ‘σαδιστικότητα’ του ίδιου του εαυτού. Και τα δύο συνιστούν εκφράσεις μιας ‘καθελωμένης’ πρωκτικότητας που βρίσκεται όσο πιο κοντά γίνεται στο οργανωμένο εγώ. Μία προγενετική επιλογή της νεύρωσης θα απομάκρυνε την εγωτική λειτουργικότητα από τις ανάγκες της οικονομίας της μιας δεδομένης χρονικής στιγμής άνευ λόγου.